

یک قرن با ورزش ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۰۰)

روزنامه ورزشی صبح ایران // صاحب امتیاز: خبرگزاری جمهوری اسلامی // مدیرمسئول: علی عالی // تلفن: ۱۲-۸۸۵۰۴۱۱۳ // شماره: ۸۴۷۱۱۱۷۳ // سازمان آگهی ها: ۱۸۷۷-۰۱۳۰-۸۸۵۰۴۱۱۳ // انتشارات: ۵ و ۸۸۵۲۸۸۲ // امور اشتراک: ۸۸۵۲۸۸۰-۸۸۵۲۱۹۵۴ // نشانی: تهران، خیابان خورشید، شماره ۲۰ // صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۳۸۸ // چاپ: ایران

@iranvarzeshi
پنجشنبه ۹ بهمن ۱۳۹۹ - شماره ۶۶۸۶

نظر خود را به این شماره پیامک کنید 3000 45 12 13

www.INN.ir
info@inn.ir

فعالیت‌های ورزشی هستند و قله‌ها را فتح می‌کنند اما اینها مربوط به اقلیتی کم شمار از مردم بود و اکثریت هنوز کسانی بودند که ورزش از نظر آنها امری مضحک بود. نمونه‌ای از اولین حواشی مربوط به ورزش نوین

مهدی زارعی
ورزش نوین به شکلی جدی در ایران پا گرفت. بعد از آنکه زارعی در دیدار مشغول

جنجال در فوتبال

سایرین را جلب می‌نمودند - در کیساریا موقع تحقیقات بکلی منکر، ولی مطابق راپورت صاحب منصب و آژان‌های مأمور، محکوم - لذا مشارالیهم را توقیف - اینک ۵ نفر مذکور را با سه ورقه استنطاق به آن اداره محترم اعزام می‌دارد - دو نفر اطفال مجلوب نیز پس از چند ضربه شلاق مروض گردیدند. کیساریا نمره ۳ حسن آباد.

حکومت نظامی طهران توابع، تاریخ ۱۸ برج حوت سیجقان‌نیل (سال موش) مقام منبع حکومت جلیله نظامی ایالت طهران دامت شوکه العالی با نهایت احترام به عرض می‌رساند در تعقیب راپورت نمره ۲۶۷۰ کیساریا ناحیه ۳ حسن آباد - راجع به اعزام پنج نفر به جرم شلوق (شلوغ) کردن و حرکات ناشایسته - در موقع بازی فوتبال اروپایی‌ها در کالج آمریکایی - پس از چند ورقه استنطاق کتبی به خلاف خود اقرار نمودند. راپورتا عرض شد که هر نوع فرمایش اطاعت شود.

حکومت نظامی طهران توابع، تاریخ ۱۹ برج حوت سیجقان‌نیل (سال موش)

دائرة: اجرا

ضمیمه ۸: نمره ۱۵۰۸

مقام منبع حکومت جلیله نظامی ایالت طهران دامت شوکت العالی با نهایت احترام به عرض می‌رساند در تعقیب راپورت نمره ۱۴۸۹ راجع به خلاف پنج نفر در کالج آمریکایی - دستخط مبارک زیارت - هر یک به پنجاه ضربه شلاق تنبیه جسمانی مجازات - و به قید التزام مروض شدند - عیناً دوسیه امر و اوراق التزام را از لحاظ مبارک می‌گذرانند. امضا: کلنل کاظم‌خان سیاح

موضوع کلوب فوتبال شعبه ۲ کیساریا حسن آباد مقام محترم حکومت جلیله نظامی دام بقرانه در ایام جمعه یک عده از اروپاییان و کلوب‌های متفرقه فوت بال در کالج آمریکایی میرون دروازه یوسف آباد بازی فوت بال دارند که لدى الاقتضاء مأمورین کیساریا حفظ نظر آن محوطه را عمده‌دار می‌باشند. روز جمعه ۱۶ نیز مسابقه فوت بال بین کلوب طهران و ارامنه در گاراژ لنج بوده و از طرف مدیر آن اطلاع داده بودند که جمعی از اطفال مضم اغتشاش هستند. لذا نایب دویم هدایت‌اللحان به معیت یک عده آژان برای حفظ نظم و جلوگیری از فساد اشخاص مزبور، بالنتیجه در ساعت ۶ بعد از ظهر اشخاص مفصله ذیل مقیمین گذر وزیر دفتر را، دو نفر طفل سیدعبدالله شاکرد بنا ولد سید حاجی - غلامرضا شاکرد بنا ولد مهدی احمد - استاد حسن بنا ولد استاد رجب - غلام شاکرد بنا ولد علی بیگ - مهدی جگرکی ولد محمدحسین به کیساریا جلب و راپورت دادند که مشارالیه از بدو شروع بازی، حاضرین را تسخر نموده و قصد اغتشاش داشته چون جلب آنان باعث هیاها و اضطراب جمعیتی می‌گردید.

دستور - آقای نایب رضاخان رسیدگی نمایید.

اداره کل تشکیلات نظمیه
دایره پلیس او نیفرومه؛ طهران ۱۷ برج حوت؛ شعبه ۳ حسن آباد
متن راپورت:
و به علاوه با آژان‌ها طرفیت و از آمدن امتناع داشتند، به سکوت گذرانیده - پس از ختم بازی، آنان را جلب و مخصوصاً در موقع خروج اروپاییان به عنوان اینکه فلان زن ارنی یکی شاهی، آنان را متغیر و توجه

شمس الدین شایسته و باشگاه اجتماعیون

در این سال تیمی جدید پا به خانواده تیم‌های فوتبال گذاشت. تیم فوتبال اجتماعیون که به همت شمس الدین شایسته آغاز به کار کرد. هیأت مدیره این تیم در میان کلوب‌های تأسیس شده، بیش از دیگران، مردان شناخته شده عرصه سیاست و فرهنگ را جمع کرده بود. مردانی چون سردار اسعد بختیاری وزیر جنگ، میرزا شهاب کرمانی وکیل مجلس (پدر دکتر مظفر بقایی)، سید عبدالوهاب همدانی

شمس الدین شایسته، میرزا محمدعلی خان تربیت، حسین جودت، محمد رضا مساوات

بر فراز قله دماوند

اولین پیروز بر فراز قله دماوند در صبح ۲۷ آذرماه با حضور رضاخان سردار سپه (رئیس الوزار و وزیر جنگ) صورت گرفت. این پیروز با سه فرزند از هوایماهای جدید فرانسوی که موتورهای با قدرت ۵۰۰ اسب بخار داشتند انجام شد. دو هواپیمای مزبور می‌توانستند در مدت کمتر از ۳۰ دقیقه، ۶ هزار متر اوج بگیرند و همچنین با داشتن محموله‌ای به وزن ۸۰۰ کیلوگرم تا ارتفاع ۷۵۰۰ متری قابلیت پرواز داشتند، در صورتی که قبل از آن، هواپیمایی که بر فراز تهران پرواز کرده بودند نتوانسته بودند تا ارتفاع ۶۰۰ متری اوج بگیرند. این مسافرت مهم هوایی از فرودگاه قلعه مرغی آغاز شد و مدت یک ساعت و ۲ دقیقه به طول کشید که ۲۸ دقیقه از این مدت صرف پرواز از تهران تا دماوند و ۲۵ دقیقه آن صرف پرواز بر روی قله دماوند و بازگشت به

قهرمانی کلوب طهران پیش چشم سردار سپه

در رقابت‌های فوتبال سالیانه مؤسسه‌های انگلیسی مستقر در طهران که در مهرماه در زمین میدان مشق برگزار شد، تیم‌های چون کلوب طهران، بانک شاهی، تلگرافخانه، سفارتخانه و کنسولگری انگلیس با یکدیگر رقابت کردند. تیم کلوب طهران و انگلیسی‌های مقیم طهران در شرایطی فینال را در برابر یکدیگر برگزار کردند که نیمه نخست با یک گل به سود انگلیسی‌ها خاتمه یافت. سردار سپه که این دیدار را از نزدیکی دید، بین دو نیمه تصمیم گرفت محل مسابقه را ترک کند اما تیمسار محمدخان امیرموقت (رئیس ستاد ارتش) او را به ماندن ترغیب کرد و گفت: «اگر تشریف ببرید بازیکنان ناراحت می‌شوند.» بعدها مهندس اقتدار (عزیز قله) که خود از بازیکنان حاضر در میدان بود گفت: «معظم له به مسابقات حتی‌حالی‌ها حساسیت داشتند و به هیچ‌وجه راضی نمی‌شدند. حتی یک تیم درجه چهارم ما از خارجی‌ها شکست بخوردند و خوشبختانه تیم ما در خانه، دو بر یک از انگلیسی‌ها برد.» میرمهدی‌خان ورزنده که بازی را تماشا می‌کرد، پس از پایان دیدار با هیجان گفت: «ایرانی‌ها که فوتبال را از انگلیسی‌ها یاد گرفته‌اند، امروز فاتح میدان شدند.»

قلعه مرغی
شد. یک روز بعد عبدالله امیرطهماسبی جانشین رضاخان شد تا این اتفاق در آخرین روز وزارت سردار سپه صورت گیرد.

برادر سپه

آغاز به کار تیم تدین

در مساه آبان، سیدمحمد تدین تیمی را تشکیل داد که بعدها باشگاه دارایی از دل آن بیرون آمد. بازیکنان نخستین تیم تدین عبارت بودند از: محمد ریسمانچی (دروازه‌بان)، احمد ادیب، حسام‌الدین محسنی (کاپیتان)، احمد ادیب، عبدالله معتمدی، مهدی نیکخوا، حسین مقدم تبریزی، حبیب‌الله اخوان، خلیل محسنی، اصغر اخوان، عبدالله سعیدی، مرتضی اخوان، خان‌بابا افتخار، محمدعلی فرج، محذوف، برادران گنج‌بخش، حسین مظاهری، بدیع، گاشانی، علائقین، مرتضی سمیعی، صادق ریاحی، بلورفروشان و حسن کوشه. بعدها در سال ۱۳۱۵ تیم دوم تدین با نام خورشید، تأسیس شد. تیمی که حتی بعد از انحلال تدین نیز کار خود را ادامه داد و با نام دارایی از قدرت‌های بزرگ فوتبال تهران شد.

اجباری شدن ورزش برای سربازان و دانش آموزان

در دوران ریاست حسین پیرنیا (مشیرالمله) در مجلس، قانون خدمت نظام وظیفه در جلسه شانزدهم خرداد ۱۳۰۴ با ۳۶ ماده به تصویب رسید. مطابق این قانون، تنها افراد سالم باید راهی سربازی می‌شدند و افراد نابینا، کر، شل و چاق، یک دست، فاقد انگشت شست یا سابه، اشخاص قصیرالقامه با قاضی کوتاه‌تر از یک و نیم گز، قوز، مسلول به همراه دیبله‌ها و حاکمان شرع از رفتن به سربازی معاف بودند. دوره خدمت شش ساله بود که دو سال اول مدت تحت‌السلط و چهار سال بعد احتیاطی محسوب می‌شد. ورزش و تربیت بدنی هم جزو برنامه تعلیمات (آموزشی) قرار گرفت و مسابقات نیز در میدان مشق برگزار شد. همچنین در پاییز تربیت بدنی و ورزش سامت جدید در مدارس و آموزشگاه‌های کشور اجباری اعلام شد.

اخبار ورزشی هفته نامه ترغیب

هفته نامه ترغیب در چهارمین سال انتشار خود و در شماره‌های ۵ و ۱۱ تیرماه خبر از تأسیس مجمع «ورزشیان پهلوی» متشکل از شاگردان مدرسه نمره چهار دولتی و با نظریات فرساده به منظور ترویج ورزش در ایران داد. این نشریه همچنین نوشت که اداره معارف رشت از مدیران جراید دعوت به عمل آورد تا مسابقه کلوب متوسطه و «کلوب اسما» را در باغ صادق‌خان کنبرنماشا کنند. در این مسابقه «فتح» نصب کلوب اسما» گردید. این در حالی بود که کلوب متوسطه به واسطه کسالت بازیکنان خود، ۹ نفره بازی می‌کرد.

واکروورها

فرهنگ (متیو) مهندی

در نشریات ایران از فرهنگ مهندی تنها به عنوان یکی از اعضای تیم ملی بسکتبال ایران در بازی‌های المپیک ۱۹۲۸ لندن یاد شده است؛ بدون اینکه اطلاعات بیشتری داده شود. این در حالی است که او چهار سال قبل از المپیک در رقابت‌هایی با چند جانبه - که می‌توان آن را رقابت‌های قهرمانی خاورمیانه دانست - به فینال مسابقات بینگینگ رسید. مهندی در روز چهارشنبه ۱۶ دی ۱۳۰۴ در تهران متولد شد. در المپیک لندن او در رقابت مقابل فرانسه برای تیم ملی ایران بازی کرد. کمی بعد برای ادامه تحصیل راهی انگلستان شد و فرصت یافت که به نمایندگی از ایران در بخش انفرادی تنیس ویمبلدون شرکت کند. در آنجا او با نام متیو به زندگی، ورزش و تحصیل ادامه داد. او طی سال‌های ۱۹۲۹ تا ۱۹۵۵ همه ساله در این مسابقات حضور داشت؛ هر چند که موفق به صعود به مراحل بالاتر و به ترتیب در برابر هیدلی بکستر از بریتانیا (۲-۳)، مارسل کوهن از مصر (۲-۳)، درگ بال از بریتانیا (۲-۳)، بریان وودراف از آفریقای جنوبی (۱-۳)، استفان استونکبرگ از سوئد (۳-۰)، هال باروز از آمریکا (۳-۰)، باب پری از آمریکا (۱-۳) تن به شکست داد. رقابت‌های پایاپای او مقابل کوهن مصری و درگ بال بریتانیایی در سال‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۵۱ حداقل برای تنیس ایران، رقابت‌هایی تاریخی بود. بخصوص مسابقه برابر بال که مهندی سست‌های اول و دوم را (۴-۶) و (۲-۶) را پیروز شد و در آستانه صعود به مرحله بعد قرار گرفت اما در ست‌های بعدی با نتایج (۹-۷)، (۴-۶) و (۳-۶) باخت و شانس صعود به دور دوم را از دست داد. در سال ۱۳۳۳ ش. (۱۹۵۴ م.) مهندی در رقابت‌های تنیس هاردکورت شمال انگلستان در اسکاربورو فینالیست شد و با شکست مقابل انگلیسی تلوتزیشکی از لهستان، عنوان نایب قهرمانی را به خود اختصاص داد. او علاوه بر تنیس، به اسکواش نیز به شکلی جدی می‌پرداخت. المپیک کانادا شد. مهندی تا پایان عمر در کانادا زندگی کرد و در ۴ جولای ۲۰۲۰ (۱۴ تیر ۱۳۹۹) در کالگری از دنیا رفت. در حالی که پسرش «نیک مهندی» نیز راه پدر را در تنیس ادامه داد و جراح استخوان و مفاصل شد. قطعاً اگر فرهنگ مهندی نیز زندگی خود را در ایران می‌گذرانده، امروز حتی برای یافتن سال تولد او نیز دچار مشکل بودیم چه برسد به سوابق ورزشی و شغلی او!

علی غفاری

علی بالا غفاری از نخستین نسل کشتی‌گیران کشورمان بود که موفق شد در یک تورنمنت بین‌المللی برای ایران مقام کسب کند. محل تولد او مشخص نیست؛ تهران و باکو دو شهری هستند که به عنوان زادگاه غفاری معرفی شده‌اند. او در سال ۱۳۲۰ ورزش را با وزنه‌برداری و زیر نظر محمود ناجو آغاز کرد که در آن زمان در این رشته صاحب شهرت شده بود. یک سال بعد با دیدن کشتی‌های برگزار شده در آمجدیه به این رشته علاقمند شد و کشتی را در کنار کوریم رحیمی آغاز کرد. در سال ۱۳۲۴ در مسابقات قهرمانی کشور تا فینال رسید و سرانجام با امتیاز مغلوب رهی شد. پس از آن، دوران قهرمانی‌های غفاری آغاز شد و از سال ۱۳۲۶ تا ۱۳۲۹ در کشتی آزاد و فرنگی همواره نفر اول وزن خود بود؛ چه وزن پنجم و چه وزن ششم. در المپیک ۱۹۲۸ لندن او سه مسابقه داد که تنها در برابر ستونگ بوگ‌کم‌گره جنوبی با ضربه فنی پیروز شد اما دو باخت مقابل رقبای آفریقای جنوبی و آمریکا موجب کنار رفتن او از جدول مسابقات شد. یک سال بعد، او یکی از اعضای تیم ایران بود که همراه با مصر این شانس را داشتند که در رقابت‌های سال ۱۹۲۹ اروپا در ترکیه به صورت میهمان شرکت کنند. غفاری در ۲۳ کیلو یکی از چهار کشتی‌گیر ایرانی بود که تا فینال صعود کرد. او در دیدار نهایی مقابل جلال آتیک برمی آید تیم ملی ترکیه شکست خورد تا آتیک، غفاری و پیر برلین سوئدی عناوین اول تا سوم این وزن را از آن خود سازند. دو سال بعد که رقابت‌های جهانی در هلندین برگزار شد، غفاری به وزن ۶۷ کیلو آمد تا عبدالله مجتوبی در ۷۳ کیلو کشتی کسب نکند. او یک دهه بعد در رقابت‌های جهانی ۱۹۶۱ بوکوها کمک حبیب بلور بود و این دو هدایت تیمی را برعهده داشتند که برای نخستین بار قهرمان جهان شد. غفاری دو سال بعد نیز در غیاب بلور، همراه با نسی سروری هدایت ایران را عهده‌دار بودند. بعدها در سه دوره رقابت‌های جهانی از ۱۹۶۹ تا ۱۹۷۱ او سرعربی ایران شد و دو عنوان سومی و یک نایب قهرمانی با ایران به دست آورد. به هنگام میزبانی ایران در مسابقات جهانی کشتی در سال ۱۹۷۲ م. (۱۳۵۲ ش.) نیز او عضو کمیته فنی مسابقات بود. پست‌های او بعد از انقلاب سرپرستی پارک حرم (ازم)، کار در گورک بازیگران و سرانجام بازرسی فدراسیون محمد ترکان بود. غفاری در ارمیبهشت ۱۳۸۶ در حالس در بی خبری جامعه کشتی از دنیا رفت که ۱۳۸۶ سالگی او بود. مدتها در بیمارستان طولانی‌مدتی بود و در این مدت یکی از سه دختر او، از علی بالا پرستاری می‌کرد.

قربانعلی تازی

دوازدهمین تیم ملی ایران در دهه ۲۰ در سال ۱۳۰۴ متولد شد و بعدها سنگربان باشگاه‌های شاهین، دارایی و تاج شد. او در سال ۱۳۲۹ در روز ۷ خرداد در بازی دوستانه مقابل ترکیه، درون دروازه ایران ایستاد که با شکست (۱-۶) تیم ملی کشورمان همراه بود. با توجه به اینکه در مسابقات قبلی ایران در برابر افغانستان در سال ۱۳۲۰، تیم ملی ایران با نام «منتخب مشهد» و در رقابت سال ۱۳۲۶ با ترکیه، ترکیه‌ها با عنوان تیم منتخب در برابر ایران قرار گرفتند، این مسابقه را می‌توان نخستین دیدار رسمی تیم ملی ایران دانست که مورد تأیید فیفا نیز قرار گرفت. ایران در بازی بعدی خود در ترکیه مقابل نماینده آنکارا قرار گرفت و به تساوی (۲-۲) دست یافت. تازی چند ماه بعد در اسفند همان سال، دوازدهمین ایران در بازی‌های آسیایی دهلی‌نو بود. هرچند که این بار امیر آقا حسینی در ترکیب اصلی تیم ملی بود و تازی به عنوان بازیکن ذخیره، نایب قهرمان آسیا شد. چندی بعد در سی سالگی با تیم تاج راهی عراق شد. در آنجا زانوی تازی شکست و چیزی نمانده بود که بعد از گذراندن دوران مصدومیت، دیگر به فوتبال ادامه نداد. تازی مدتی در دانشگاه تهران گرفت و با افتتاح تلویزیون ملی ایران در سال ۱۳۳۴ یکی از نخستین مفسران ورزشی تلویزیون لقب گرفت و علاوه بر فوتبال، به گزارش رشته‌های چون تنیس و کشتی نیز می‌پرداخت. در ۱۳۴۵ به عنوان خبرنگار راهی مسابقات جام جهانی ۱۹۶۶ انگلیس شد. چندی بعد در سال ۱۳۴۹ به عنوان نایب رئیس فدراسیون فوتبال از او تقدیر به عمل آمد و پس از آن نیز در جام جهانی کوچک (۱۳۵۱) سرپرست تیم ملی فوتبال بود. بعد از انقلاب، او ایران را ترک کرد و تنها بعد از درگذشت همسرش به ایران بازگشت. در حالی که چند سالی دچار افسردگی شدید شده بود. تازی بعد از آن به زندگی عادی بازگشت و در غیاب فرزندانش که همگی در خارج از کشور تحصیل و زندگی می‌کنند، تا پایان عمر در خانه‌اش در زعفرانیه به تنهایی زندگی کرد. او در روز ۱۸ مرداد ۱۳۹۷ از دنیا رفت.

